

Bibliometric Analysis of Scientific Studies on Hatay/Antakya in the Field of History

Sedat Bilinir^{1,a,*}

1 Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Hatay, Türkiye

*Corresponding Author

ARTICLE INFO

Research Article

Received : 06/09/2024

Accepted : 20/12/2024

Keywords:

Hatay

Antakya

Bibliometric Analysis History

Dergipark

ABSTRACT

Hatay/Antakya, one of the ancient cities of Anatolia, has hosted many civilizations throughout history due to its strategic location. With this feature, it has become a very important city not only for the Turkish world or Muslims but also for Christian history. The focus of study is to analyze how Hatay is addressed in academic articles prepared in Turkey within the Department of History, including how it is approached, the periods and topics most and least covered, and the distribution of these articles across various sub-disciplines within History. For this reason, the study utilized the website Dergipark.com, supported by Tübitak, as the primary data collection source. Such statistical analyses aim to map out the field of study and provide guidance for future research.

Türk Akademik Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, 7(2): 184-196, 2024

Tarih Alanında Yapılan Hatay/Antakya Temalı Bilimsel Çalışmaların Bibliyometrik Analizi

MAKALE BİLGİSİ

Araştırma Makalesi

Geliş : 06/09/2024

Kabul : 20/12/2024

Anahtar Kelimeler:

Hatay

Antakya

Bibliyometrik Analiz

Tarih

Dergipark

ÖZ

Anadolu'nun kadim kentleri arasında yer alan Hatay/Antakya sahip olduğu stratejik konumu sebebiyle tarih boyunca pek çok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Bu özelliği ile sadece Türk dünyası ya da Müslümanlar için değil Hristiyan tarihi için de çok önemli bir şehir hüviyetine ulaşmıştır. Günümüzde de önemli bir konumda yer alan Hatay'ın Türkiye'de hazırlanan akademik makalelerde, Tarih Anabilim Dalı içerisinde, ne kadar ele alındığı, ele alınış biçimi, en çok ve en az değinildiği dönemleri, konuları ve bu makalelerin Tarih bilimi içerisinde anabilim dallarına göre dağılımları bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Bu sebeple çalışmada veri toplama merkezi olarak Tübitak destekli bir kurum olan Dergipark.com adlı internet sitesinden faydalanılmıştır. Bu tarz istatistiki çalışmalar ile konunun çalışma haritası çıkarılmakta ve ileride yapılacak olan çalışmalara da ışık tutması amaçlanmaktadır.

^a sedatbilinir@mku.edu.tr

^{id} <https://orcid.org/0000-0002-2327-9038>

Giriş

Bibliyometrik¹ araştırma yöntemi ile herhangi bir alanda yapılmış olan çalışmaların belirlenen yöntemler ile elde edilen istatistiklerini çıkararak bu alanda ne tür çalışmalar yapıldığını, bu çalışmaların nitelik ve nicelik yönünden durumunu ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bu araştırma yöntemi, bilimsel faaliyetlerin matematiksel olarak konunun güçlü ve zayıf yanlarını ortaya çıkarabilme özelliğine sahiptir. Bu tarz bir çalışmada kullanılan metotlar ve belirlenen istatistikler araştırmacıların istekleri doğrultusunda şekillenebilmektedir. Burada amaç araştırması yapılan konu hakkında ne tür bilgilere ulaşılmak istendiğidir². Bibliyometrik yöntem kullanılarak hazırlanan ilk çalışma Cole ve Eales tarafından 1917 yılında hazırlanmıştır. Çalışma Anatomi alanında yapılmış olan makalelerin analizini çıkarmaya yönelik hazırlanmıştır³. Türkiye’de hazırlanan ilk Bibliyometrik çalışma ise Kemal Özinönü tarafından 1970 yılında yayımlanan “Growth in Turkish Positive Basic Sciences 1933-1966” isimli çalışmadır. Bu çalışma ile temel bilimlerin alanındaki verimlilik ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır⁴. Ayrıca Bibliyometrik analiz ile araştırması yapılan konunun gelişim seyri de ortaya çıkarılabilmektedir.

Çalışmada, Tarih Anabilim Dalında Hatay/Antakya temalı bilimsel çalışmaların bibliyometrik analizi hazırlanmaya çalışılmıştır. Veri toplama platformu olarak TÜBİTAK destekli kurum olan Dergipark.com adlı internet sitesi seçilmiştir. Veri toplama aracı olarak Dergipark’ın seçilmesinin sebebi hali hazırda Türkiye’deki akademik, hakemli bilimsel makalelerin toplandığı en büyük makale havuzu olmasıdır. Bu çalışmanın hazırlandığı esnada Dergipark’ta 689.012 Araştırmacı, 702.972 bilimsel makale ve 2515 hakemli dergi bulunmaktadır. Ayrıca Dergipark’a günlük ortalama 100 bin araştırmacı giriş yapıp makale indirme işlemi gerçekleştirmektedir. Dergipark TÜBİTAK ULAKBİM çatısı altında Türkiye’de yayımlanan akademik dergiler için elektronik ortamda barındırma ve editöryal süreç yönetimi hizmeti sunmaktadır⁵.

Özellikle vurgulanması gereken durumlardan biri de çalışmada yalnızca Hatay ya da yalnızca Antakya isimlerinin tek başlarına kullanılmamış olmasıdır. Bu iki isim de aynı yer işaret etmektedir. Günümüzde Hatay ismini alan şehir Cumhuriyet döneminde yani Mustafa Kemal Atatürk’ün 1936’da şehre Hatay ismini verdiği sürece kadar Antakya olarak adlandırılmaktaydı. Bu sebeple bu iki isimle arama yapılma mecburiyeti doğdu.

Çalışmaya konu olan Hatay/Antakya tarihin neredeyse her döneminde konumu, verimli toprakları ve stratejik durumu gibi sebeplerden dolayı ön planda olmuştur. Bu sebeple bölge pek çok medeniyete, pek çok dine ve pek çok savaşa tanıklık etmiş bir bölgedir. Özellikle Ortaçağ döneminde Doğu Roma’nın (Bizans İmp.) başkenti olan İstanbul’dan sonra Anadolu’nun ve İslam Dünyasının en önemli şehri konumundaydı⁶. Ayrıca kale yapısı ve surlarının gücü olarak da İstanbul’dan sonra Anadolu’da dönemin en güçlü ikinci kalesi olma özelliğine sahipti. Tarihte pek çok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Antakya kadim bir tarihe ve hafızaya sahip bir kenttir. Geçmişten gelen pek çok medeniyetin izlerinin bir kısmını da günümüze kadar taşımıştır. Örnek olarak Hristiyanlar için ilk kilise (Mağara Kilise) olma özelliğine sahip olan St. Pierre Kilisesi’ni gösterebiliriz. Yine Hz. İsa’nın takipçilerine ilk defa Hristiyan isminin verilmesi de Antakya’da gerçekleşmiştir. Ayrıca Anadolu’da ilk defa inşa edilen cami de Antakya’da bulunan Habib-i Neccar camisidir. Bu yönüyle Müslümanlar için de ayrı bir öneme sahiptir. Yine dünyanın gece aydınlatmasının yapıldığı ilk sokak olan ve günümüzde Kurtuluş Caddesi olarak adlandırılan cadde Antakya’dadır. Bunlara ilaveten olimpiyatların yapıldığı ilk şehirlerden biri olması, eskiçağlardan günümüze gelen, dağın yarılmasıyla yapılmış olan 1380 metre uzunluğundaki Titus Tüneli, Türkiye’nin en büyük, Dünyanın ise en büyük üçüncü mozaik müzesine ve müze otellerine sahip yapısı ve daha burada hepsini sayamayacağımız tarihi yönleriyle sadece tarih değil her alanda çok önemli bir kent olma konumundadır⁷. Böylesine kadim bir kent olan Hatay geçmişten günümüze üzerine ekleyerek, biriktirecek getirdiği bilim, kültür, sanat, gastronomi ve inanç alanlarında mozaik bir hafızaya sahiptir. Bu ve bunun gibi özelliklerinden dolayı Hatay/Antakya çalışmamıza konu olmuştur. Ayrıca Tarih alanında Hatay/Antakya hakkında yapılmış bir bibliyometrik analiz çalışması bulunmaması ve bu çalışma ile bundan sonra bu alanda çalışacak olan araştırmacılara yardımcı olması gibi sebepler bu çalışmanın hazırlanması yönünde bize motivasyon kaynağı oluşturmuştur.

Yöntem

Çalışmada kullanılan parametreler ile tarih bilimi alanına ait Hatay/Antakya üzerine yazılmış olan 71 adet bilimsel makale tespit edilmiştir. Çalışmaya başlamadan önce çok daha fazla makale çıkacağını tahmin etmiştik ancak bu rakam bizi oldukça şaşırttı. Fakat bibliyometrik

¹ Bibliyometrik araştırma hakkında daha fazla bilgi için bkz. Oğuzhan Öztürk-Gökhan Gürler, Bir Literatür İncelemesi Aracı Olarak Bibliyometrik Analiz, (Ankara: Nobel Bilimsel Eserler Yayınevi, 2021), Murat Yılmaz, Kütüphane ve Bilgibilimi Açısından Bibliyometrinin Önemi, (İstanbul: Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 1999).

² Pritchard, A., Statistical Bibliography or Bibliometrics, Journal of Documentation, 25, 1969, s. 348-349; Diodato, V. P., Dictionary of Bibliometrics, (Portland: The Hawthorne Press, 1994).

³ Polat Z.A., Saraçoğlu A., Duman H., Harita Dergisinin Bibliyometrik Analizi, (Social Science Development Journal, (27), 2019), s. 179-191.

⁴ Mustafa Kahraman, “İstanbul Üniversitesi Coğrafya Dergisi’nin Bibliyometrik Analizi”, (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Dergisi, (44), 2022), s. 210.

⁵ <https://dergipark.org.tr/> (Erişim Tarihi: 25.06.2024).

⁶ Yâkut el-Hamevî, *Mu‘cemü’l-buldân*, C. II, (Beyrut: Dar-ı Sadr, 1995), s. 318; William Archbishop of Tyre, *A History of Deeds Done Beyond the Sea*, Translated; Emily Atwater Babcock and A.C Krey, (New York: Columbia University Press, 1943), s. 199.

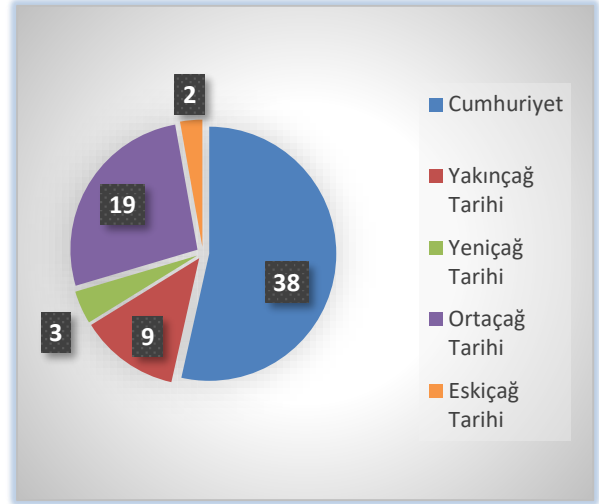
⁷ Antakya hakkında detaylı bilgi için Bkz. Halil Sahillioğlu, “Antakya”, C. III, (İstanbul: DİA, 1991), s. 228-232.

analiz çalışmalarının amaçlarından biri olan yani, çalışılan alanda yeterli sayıda yayın yapılmadığını tespit etmek ve bu eksikliği vurgulamak ve bu eksikliğin daha çok hangi alanda ve konularda olduğunu göstermek de bu çalışmaların amacı olduğu için çalışmalarımızı hızlandırdık. Bu yayınlar ilk olarak Tarih alanı içerisinde 5 farklı anabilim dalına ayrılmışlardır. Bunlar sırasıyla Eskiçağ, Ortaçağ, Yeniçağ, Yakınçağ ve Cumhuriyet Tarihi alanlarıdır. Böylelikle hazırlanmış olan çalışmaların alanlara dağılım oranları görülecektir. Ayrıca bu yöntem ile her anabilim dalı kendi içerisinde konu ile ilgili ne tür çalışmalar yapıldığını ortaya koyabilmektedir. Bir diğer yöntemle yayınların hangi bilimsel dergilerde ve şehirlerde yayımlandığını göstererek bu alanda en çok hangi derginin seçildiğini ve makalelerin kaç farklı dergide yer aldığını görmek amaçlanmaktadır.

Araştırmadaki bir diğer parametre de yayınların tek yazarla mı yoksa birden fazla yazarla mı hazırlandığını tespit etmek, ayrıca bu yazarların cinsiyetlerini belirlemek amaçlanmaktadır. Yine bunlara ek olarak seçilen dergilerin hangi indekslerde listelendiğini tespit ederek çalışmaların indeks yani taranılan platform durumuna göre ulaşılabilirlik oranı belirlenmektedir. Bu yöntemlere ilaveten kelime bulutu yöntemi de uygulandı. Bu yöntemde 71 yayının tüm anahtar kelimeleri kullanılmıştır. Böylelikle 71 yayının tüm anahtar kelimelerinde 3 ve üzeri tekrar eden tüm kelimeler tekrar etme sıklıklarına göre kelime bulutuna dahil edildi.

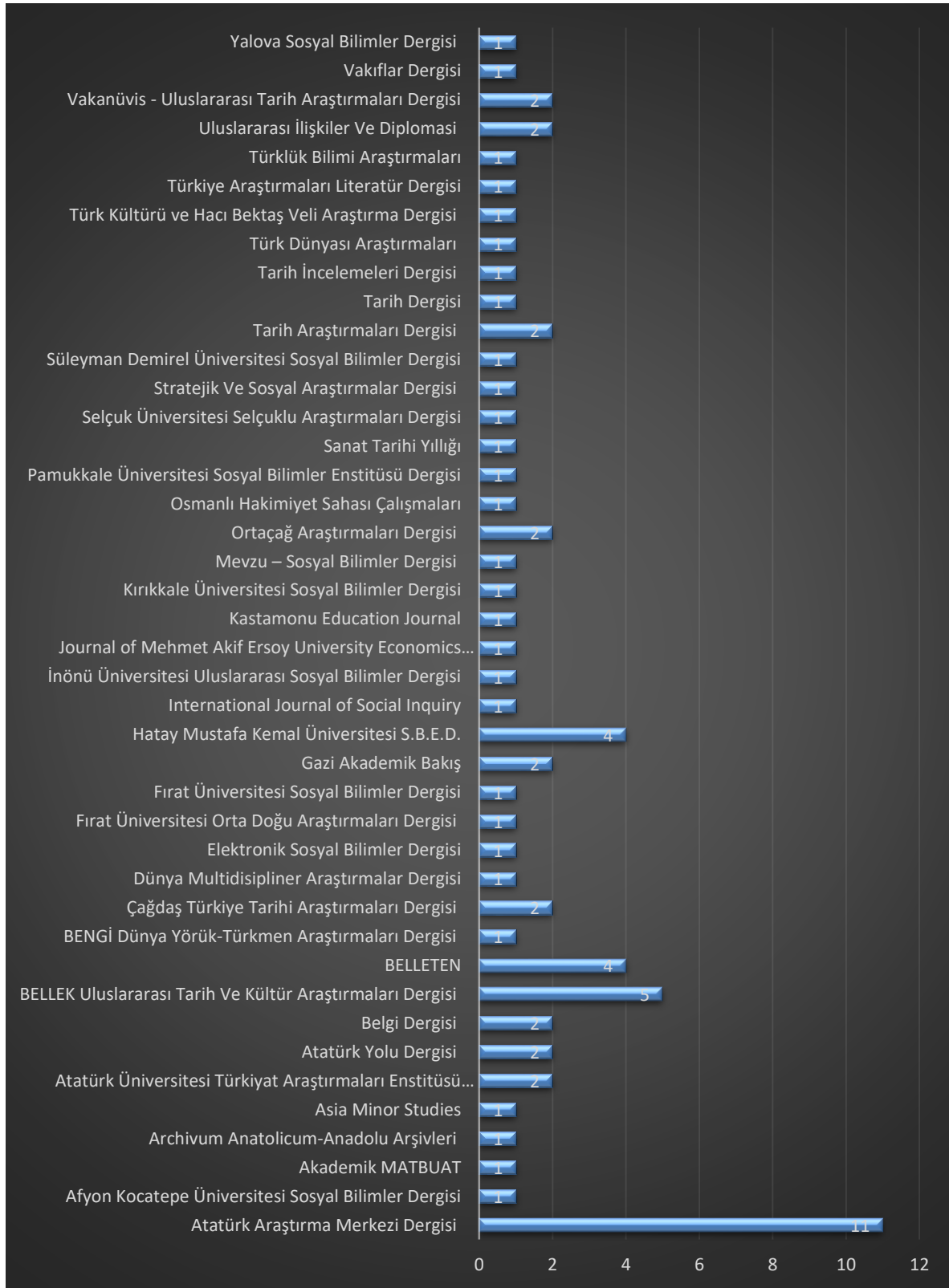
Son olarak tarih bilimi kapsamında tüm çalışmaların kendi anabilim dalları içerisinde kısa bir değerlendirmeleri yapıldı. Böylelikle hangi anabilim dalında konu içeriği bakımından nelere değinildiği, nelere değinilmediği, artıları, eksileri tespit edilerek bu konu hakkında ileride çalışma yapmak isteyen araştırmacılara yardımcı bulunmak, zaman kazandırmak ve nokta atışı, yani konu hakkında eksikliği bulunan konuları seçerek bu doğrultuda yayınların yapılmasına yardımcı olmak amaçlanmaktadır. Böylelikle tekrara düşmeden, alanda var olan boşluğu dolduracak cinsten çalışmaların sayısının artacağı öngörülmektedir.

Bulgular

Şekil 1. Makalelerin Anabilim Dallarına Göre Dağılımı
Figure 1. Distribution of Articles According to Departments

Grafikte Dergipark.com adlı siteden elde edilen veriler doğrultusunda Hatay/Antakya temalı tarih alanı çalışmalarının toplamda 71 adet olduğu görülmektedir. En fazla çalışma 38 makale ile Cumhuriyet tarihi alanında gerçekleştirilmiştir. Ona en yakın alan 19 makale ile Ortaçağ tarihi olmuş, ardından sırasıyla 9 makale ile Yakınçağ, 3 makale ile Yeniçağ ve son olarak da 2 makaleyle Eskiçağ tarihi gelmektedir (Şekil 1). Burada anabilim dalları arasındaki Hatay/Antakya temalı konu çalışma farkının fazla olduğu görülmektedir. Tabi ki vurgulamamız gereken önemli hususlardan bir tanesi de bu anabilim dallarında Hatay/Antakya temalı konuların çalışmaları yalnızca Dergipark.com ile sınırlı değildir. Bunun dışında tüm bu anabilim dallarında çok sayıda konu ile ilgili kitap, kitapta bölüm, sempozyum, sempozyum bildiri kitapları ve projeler mevcuttur. Veyahut Dergipark.com sitesinde yer almamış olan hakemli dergilerde de makaleler bulunmaktadır.

Şekil 2. Makalelerin Dergilere Göre Dağılımı

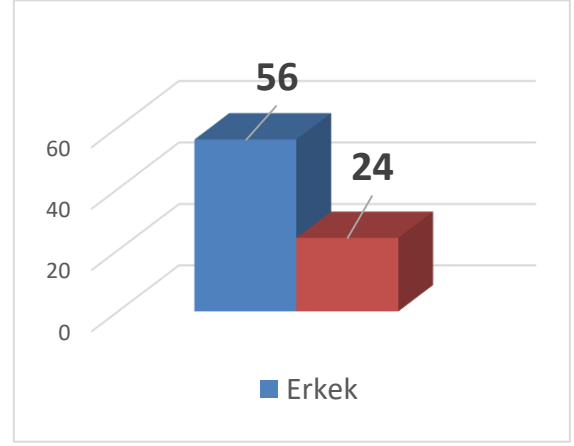
Figure 2. Distribution of Articles According to Journals

Makalelerin dergilere göre dağılımına bakıldığında 71 adet yayının 42 farklı dergide yayımlanmış olduğu görülmektedir. Bu rakam çalışmaların yarısından fazlasının farklı dergilerde yayımlandığını göstermektedir ki bu dergi çeşitliliği açısından oldukça olumlu bir gelişmedir. Hatay/Antakya hakkında en fazla yayına yer

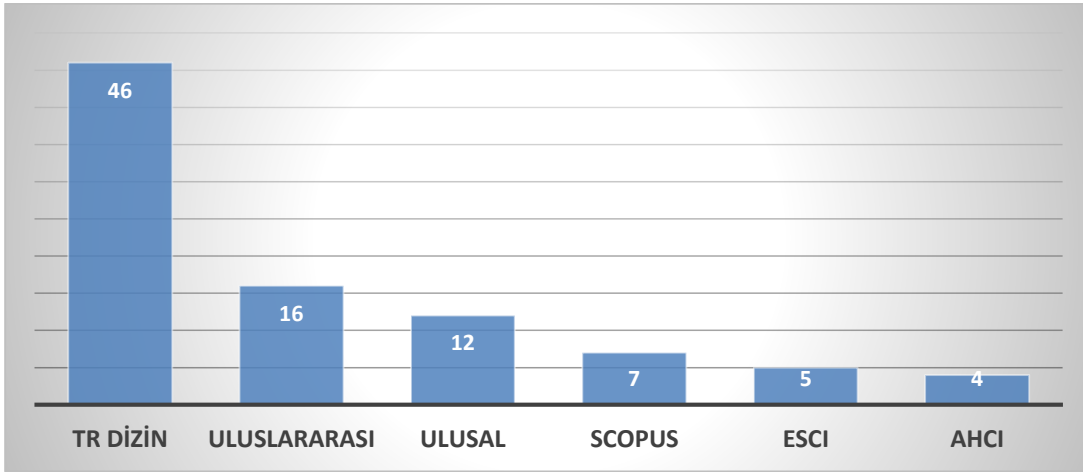
veren dergi 11 makale ile Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi olmuş. İkinci sırada 5 makale ile Bellek-Uluslararası Tarih ve Kültür Araştırmaları Dergisi bulunmaktadır. Üçüncü sırayı 4'er makale sayısı ile 2 dergi paylaşıyor, biri Belleten diğeri ise Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'dir. Bu dergilerden sonra 9 dergi 2 makale ile dördüncü sırayı paylaşıyor,

beşinci sırada tek yayını bulunan 29 farklı dergi bulunmaktadır (Şekil 2).

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere; şehir tarihi gibi spesifik bir konu olmasına rağmen Türkiye'nin çok farklı şehirlerinden de Hatay/Antakya'nın çalışılmış olması önemli bir ayrıntı olarak karşımıza çıkmaktadır. Dergiler arasında yalnızca üniversite enstitü dergileri değil müstakil dergiler de bulunmaktadır. Şekil 2'de yalnızca tarih alanından makale kabul eden dergiler bulunduğu gibi sosyal bilimler dergileri de yer almaktadır. Bunların yanında anabilim dallarına özel makale kabul eden, spesifik dergiler de bulunmaktadır. Genel olarak dergilerdeki bu çeşitliliği konu açısından olumlu ve değerli olduğunu vurgulamak gerekmektedir. Hazırlanan çalışmalarda cinsiyet dağılımına baktığımızda, erkek yazarların kadın yazara kıyasla yaklaşık olarak iki katı olduğu görülmektedir (Şekil 3). Ancak burada özellikle belirtmemiz gerekir ki bu konuda nicelikten çok nitelikli çalışma daha önemlidir. Cinsiyet dağılımı yalnızca istatistiksel veriler için hazırlanmıştır.

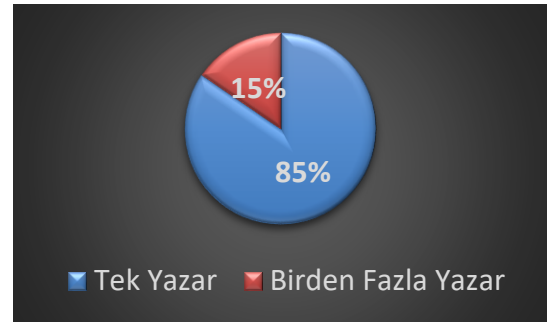
Şekil 3. Makalelerin Cinsiyete Göre Dağılımı
Figure 3. Distribution of Articles by Gender

Şekil 4. Makalelerin Yayınlandığı Dergilerin Dizin Bilgileri

Figure 4. Index Information of the Journals in which the Articles were Published

Dergilerin tarandıkları indekslere bakıldığında ulusal ve uluslararası çok değerli indekslerde yayımlandıklarını görmekteyiz. Grafikte görüldüğü üzere Scopus, ESCI ve AHCI gibi uluslararası platformlarda prestiji yüksek dergilerde yayınlar yapılmış olması konunun çok daha geniş araştırmacılara ulaşabilmesine olanak sağlamaktadır. Türkiye'de ise en önemli ulusal indeks olan TR Dizin kategorisinde 46 yayın bulunmaktadır. Bu yayınların TR Dizin gibi ulusal düzeyde en prestijli indekste taranması önemli bir avantajdır. İkinci sırada 16 sayı ile uluslararası indeksler yer almaktadır. Ulusal düzeyde ise 12 makale bulunmaktadır (Şekil 4). Bu dizin tablosuna bakıldığında Hatay/Antakya temalı çalışmaların çok daha fazla araştırmacılara ulaşabileceği ve çok sayıda atıf alabileceği ön görülmektedir.

Şekil 5. Makalelerin Yazar Durumları
Figure 5. Author Status of Articles

Grafikte çalışmaların neredeyse tamamının tek yazarlı olarak hazırlandığı görülmektedir. Birden fazla yazarın bulunduğu makaleler, 71 makalenin yalnızca %15'i

kadardır. Yani 12 makale birden fazla yazar ile hazırlanmışken 59 makale de tek yazar tarafından hazırlanmıştır. Bu durum bize 71 makalenin toplamda 83 araştırmacı tarafından hazırlandığını göstermektedir (Şekil 5). Genel olarak bu istatistikte Hatay/Antakya çalışmaları adına olumlu bir emare olarak görülebilir.

Şekil 6. Makalelerin Anahtar Kelimelerine Göre Oluşturulan Kelime Bulutu
Figure 6. Word Cloud Created According to the Keywords of the Articles

Kelime bulutu çalışmaların üzerinde durduğu ana hatları vurgulamaktadır. Bu bağlamda oluşturulan bu kelime bulutu var olan 71 çalışmanın en çok hangi konular üzerinde bilgi verdiğini net bir şekilde göstermektedir (Şekil 6).

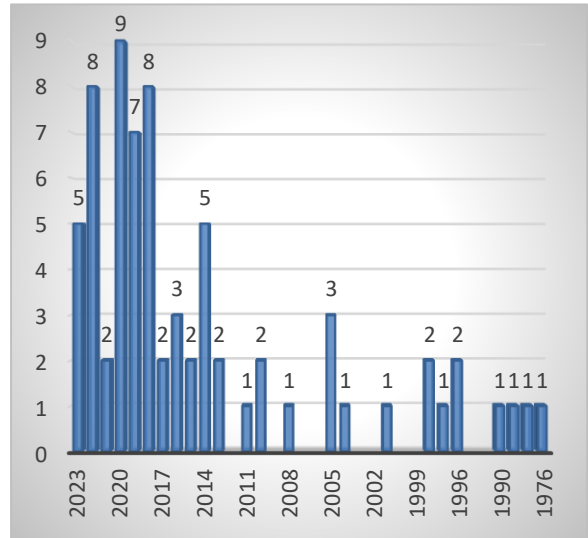
Kelime bulutu oluşturulurken anahtar kelimeler içerisinde tekrar eden en az 3 ve üzeri kelimeler değerlendirilmeye alınmıştır. Bu kelimelerin tekrar etme sayıları büyükten küçüğe doğru şu şekildedir;

Tablo 1. Kelimelerin Tekrar Etme Sıklığı
Table 1. Frequency of Repetition of Words

KELİME	TEKRAR ETME SIKLIĞI
Hatay	40
Antakya	28
Türk	20
Atatürk	11
İskenderun	10
Fransa	10
Suriye	10
Haçlı(lar)	9
Osmanlı	8

Sancak	7
Devlet	7
Cumhuriyet	7
Gazete	6
Halep	5
Misak-ı Milli	4
Nüfus	4
Mustafa Kemal	3
Sefer	3
Basın	3

Tabloda en çok üzerinde durulan kelimenin 40 kelime ile Hatay olduğu görülmektedir. Aslında bu durum bile çalışmaların ağırlığının Cumhuriyet Tarihi dönemi ile ilgili olduğunu net bir şekilde göstermektedir. Daha sonra Antakya 28, Türk 20 ve Atatürk 11 tekrar sıklığı olan kelimeler olarak devam etmektedir. Genel olarak kelime bulutu hangi konular ve hangi dönem üzerine daha fazla çalışma yapıldığını gösterirken hangi konularda daha az çalışma yapıldığına dair de fikir vermesi açısından oldukça kıymetli veriler sunmaktadır (Tablo 1).

Şekil 7. Makalelerin Yıllara Göre Dağılımı
Figure 7. Distribution of Articles by Year

Grafikte Hatay/Antakya temalı çalışmaların yıllara göre dağılımları verilmektedir. Şekil 7 'de dikkati çeken ilk veri bu konudaki ilk çalışmanın 1976 yılına kadar uzanmış olmasıdır. Ayrıca yıllar arasında çok büyük bir boşluk bulunmadığı görülmektedir. Çalışmalar yıllara göre çok geniş bir aralık içerisinde yer almaktadır. Yani neredeyse her sene Hatay/Antakya temalı konu üzerine bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Ancak grafikteki bir diğer önemli veri de çalışmaların günümüze yaklaştıkça yoğunluk kazanması ve sayılarının artmasıdır. En fazla çalışma son birkaç yıl içerisinde gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda en fazla çalışmanın 2020 yılında 9 makale ile yapıldığını görmekteyiz. Bu gerçekten bir yıllık bir süre için oldukça yüksek bir rakamdır. Ancak hemen arkasından 8 çalışma ile 2018 ve 2022 yılları gelmektedir. Zaten 2018-2023 yani

son beş yılda toplamda 39 makale hazırlanmış ve bu rakam toplam rakamın yarısından fazlasına tekabül etmektedir (Şekil 7). Bu verilere bakarak bu rakamların ileriki dönemlerde daha fazla artış göstermesi büyük bir ihtimaldir.

Çalışmaların Anabilim Dallarına Göre Genel Değerlendirmesi

Hatay/Antakya üzerine hazırlanmış olan çalışmalar tarih bilim dalı içerisinde, 5 anabilim dalında ele alındı. Bunlar kronolojik sıraya göre; Eskiçağ, Ortaçağ, Yeniçağ, Yakınçağ ve Cumhuriyet Tarihi şeklindedir. Elbette bu anabilim dalları çoğaltılabilir ancak bu çalışmada bahsi geçen 5 anabilim dalı baz alınmaktadır.

Eskiçağ Anabilim Dalında Hazırlanan Çalışmaların Genel Değerlendirmesi

Eskiçağ alanda hazırlanan çalışmaların iki adet olduğu görülmektedir. Tabii bu çalışmanın sınırlarının yalnızca Dergipark sitesi ile sınırlı olduğunu ve bunun dışında bu alanda çok daha fazla çalışma olduğunu yeniden vurgulamak gerekir. Bu iki çalışmadan bir tanesi Hatay Arkeoloji Müzesi envanterleri kullanılarak hazırlanmıştır. Çalışma eski Asurca bir vekil belirleme tutanağı incelenerek hazırlanmıştır⁸. Diğer de Çiviyazılı kaynaklara göre Patina Krallığından Unqi Krallığına Antakya ve Amik Ovası'nın tarihsel süreci ele alınmıştır⁹. Genel olarak Dergipark'ta Eskiçağ alanına ait çalışmaların oldukça az olduğu görülmektedir.

⁸ Salih Çeçen-Nurgül Yıldırım, "Hatay Arkeoloji Müzesinden Eski Asurca Bir Vekil Belirleme Tutanağı", (Archivum Anatolicum-Anadolu Arşivleri 16, S. II, Aralık 2022), s. 305-11.

⁹ Nurgül Yıldırım, "Çiviyazılı Kaynaklara Göre Patina Krallığı'ndan Unqi Krallığı'na Antakya Ve Amik Ovası'nın Tarihsel Süreci", (Ankara: Belleten 80, S. 289, 2016), s. 701-18.

¹⁰ Özlem Genç-Harun Korunur, "Antakya'nın Haçlılar Tarafından Ele Geçirilişi", (Studies of The Ottoman Domain, Osmanlı Hakimiyet Sahası Çalışmaları, 6, S. X, Şubat 2016), s. 60-83; Melek Akbulut, "Antakya Kuşatmasına Kadar Çukurova'da Ermeniler", (Erzurum: Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi S. (73), 2022), s. 97-106; Fatma İnce, "Doğu Akdeniz'de Bizans-Haçlı Çatışması (Antakya Örneği)", (Malatya: İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, S. 11(1), 2022), s. 196-210; Abdülhalik Bakır, "Yakut El-Hamevi'nin Antakya Şehri İle İlgili Naklettiği Bilgilerin Değerlendirilmesi", (Elazığ: Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Dergisi, 7, S. 1, Aralık 2010), s. 1-18; İsmail Koçuk, "Antakya Haçlı Prinçpsliği Tarihi Kuruluş Devri (1098-1112)", (Tarih Araştırmaları Dergisi, 38, S. 66, Eylül 2019), s. 595-99; Asiye Abdurrahmanoğlu, "Latin Doğu'da Kadın İktidarına İlk Teşebbüs: Antakya Prensesi Alice", (Ortaçağ Araştırmaları Dergisi, 2, S. 1, Haziran 2019), s. 109-20; Emrah İstek, "Seyyahların Gözüyle Antakya Şehri (10. - 19. Yüzyıllar Arası)",

Ortaçağ Anabilim Dalında Hazırlanan Çalışmaların Genel Değerlendirmesi

Ortaçağ alanında hazırlanan çalışmaların neredeyse tamamı "Haçlılar Dönemi" ya da "Haçlı Seferleri" ile ilgili konulara temas etmektedir. Bunlar içerisinde Antakya'nın haçlılar tarafından ele geçirilişi yer alırken yalnızca kale kuşatması sürecinde yaşananları ele alan bir çalışma da bulunmaktadır. Bunlara ilaveten, şehrin haçlıların eline geçişinin ardından şehirde yaşananlar ile ilgili bir çalışma mevcuttur. Yine bu süreçte önemli Haçlı liderleri, komutanları ya da Antakya'yı ele geçiren Haçlı liderleri ile ilgili bilgiler veren müstakil çalışmalarda vardır. Ayrıca bu çalışmalar yalnızca birinci Haçlı Seferleri ile sınırlı değil bunun dışında üçüncü haçlı seferi ile ilgili de çalışma bulunmaktadır. Bu süreçte Haçlılar yalnızca Müslümanlarla değil bölgede varlığını sürdüren Ermeniler, Süryaniler, Rupenliler Bizanslılar ve Ortodoks Hristiyanlar gibi çok çeşitli İrk, din ve mezheplerle de iletişime geçmiştir. Bu süreçte yaşananları ele alan çalışmalar da bulunmaktadır. Bu bağlamda çıkarlar doğrultusunda kimlerin kimlerle ittifak içerisine girdikleri bilgisi verilmektedir. Genel olarak Dergipark'ta yer alan çalışmalar görüldüğü üzere haçlı merkezli olarak ele alınmıştır. Bunların dışında Müslüman seyyahların Antakya hakkındaki gözlemlerini, bilgilerini konu alan bir çalışma mevcuttur. İlaveten Ortaçağ'da Antakya ve çevresinde yaşanan veba salgınlarını anlatan bir çalışma da bulunmaktadır¹⁰.

(Denizli: Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S. 40, Haziran 2020), s. 227-46; Gürhan Bahadır, "Kuruluşundan IV. Yüzyıl'a Kadar Antakya/Antioch From The Foundation To The Fourth Century", (Hatay: Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7, S. 13, Mart 2014), s. 349-72; Ebru Altan, "Renaud De Chatillon: Antakya Prinçepsi (1153-1160), Maverayı Ürdün Senyörü (1177-1187)", (Tarih Dergisi, S. 55, Kasım 2013), s. 1-30; Yıldız Demiriz, "Antakya Prensi I. Bohemond'un Canosa'daki Mezar Şapelinde Ve Kapısında İslam Sanatı Etkileri", Sanat Tarihi Yıllığı, S. 6 (Ocak 1976), s. 165-80; Zeynep Güngör, "Ermenilerin Haçlılara Yardımları: Antakya İki Kız Kardeş Kulesi Muhafızı Firuz Örneği, Haziran 1098)", (Ortaçağ Araştırmaları Dergisi, 1, S. 1, Aralık 2018), s. 85-91; Mehmet Ersan, "Rupenliler Dönemi'nde Kilikya Ermeni Krallığı İle Antakya Haçlı Prinçpsliği'nin Çukurova'da Hâkimiyet Mücadelesi", (Tarih İncelemeleri Dergisi, 13, S. 1, Haziran 1998), s. 83-95; Rahime Kıyılı Deniz, "Üçüncü Haçlı Seferi Sırasında Antakya Haçlı Prensligi (1189-1192)", (Hatay: Bellek Uluslararası Tarih Ve Kültür Araştırmaları Dergisi, 2, S. 1, Haziran 2020), s. 1-22; Harun Korunur, "Bizans İmparatoru II. Nikephoros Phokas Ve Doğu Seferleri (Kilikya, Antakya, Halep)", (Mevzu – Sosyal Bilimler Dergisi, 10, Eylül 2023), s. 29-45; Gürhan Bahadır, "II. Bohemund döneminde Antakya Haçlı Prensligi (M.S. 1126-1130)", (Tarih Araştırmaları Dergisi, 33, S. 56, Ekim 2014), s. 89-110; Gürhan Bahadır,

Genel olarak bakıldığında Ortaçağ alanında yapılan çalışmaların Haçlılar üzerine yoğunluk oluşturduğu görülmektedir. Bu bağlamda Ortaçağ gibi bin yıllık bir süreci kapsayan dönemde Antakya'nın çalışılacak çok daha fazla alanı mevcuttur. Özellikle kitabeler, sikkeler, kroniklerin gözlemleri ve duydukları bilgilerden oluşturduğu ciltlerce Arapça ve Farsça ana kaynaklar mevcuttur. Bunlar üzerine yapılacak olan çalışmalar Antakya'nın Ortaçağ döneminin daha fazla aydınlanmasına olanak sağlayacaktır.

Yeniçağ Anabilim Dalında Hazırlanan Çalışmaların Genel Değerlendirmesi

Dergipark'ta Yeniçağ alanında hazırlanan çalışmaların 3 adet ile sınırlı kaldığı görülmektedir. Çalışmaların içeriğine baktığımızda ise; üç çalışma 16. yüzyıl tarihli belgelere dayanılarak hazırlanmıştır. Bunlar; 1526 tarihli tahrir defterleri ve 1550 tarihli evkaf defterleridir. Tahrir defterlerine göre bölgedeki yer adları üzerine bir araştırma yapılırken, evkaf defterlerine göre ise Antakya'da bulunan vakıflar ele alınmıştır¹¹. Genel olarak bakıldığında Dergipark'ta Yeniçağ alanı ile ilgili çalışmaların oldukça az olduğu görülmektedir. Bu alanda yapılacak çalışmalara oldukça fazla ihtiyaç duyulmaktadır.

“Farklı Medeniyetlerin Ve Kültürlerin Bir Arada Yaşamaya Örnek Olarak Antakya”, (Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 10(38), 2011), s. 397-422; Ahmet Ocak, “Türk Hâkimiyetine Geçiş Sürecinde Antakya Ve Çevresinde Bulunan İslam Harici Dinî Cemaatler”, (Konya: Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Dergisi, S. 10, Temmuz 2019), s. 1-20; Şükran Yaşar, “İv. -Vı. Yüzyıllarda Antakya Episkoposluk Bölgesindeki Mezhep Çatışmaları”, (Akademik Matbuat, 6(2), 2022), s. 194-200; Mehmet Yusuf Çelik, “Antakya-Halep Çevresinde Veba Salgınları Ve Sosyo-Ekonomik Hayata Etkileri (XIV-XV. Yüzyıllar)”, (Hatay: Bellek Uluslararası Tarih Ve Kültür Araştırmaları Dergisi, 3, Şubat 2021), s. 15-30.

¹¹ Ahmet Gündüz-Erdinç Gülcü, “XVI. Yüzyılda Antakya Nahiyesi (1526-1584)”, (Hatay: Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6, S. 12, Ocak 2014), s. 289-323; Ahmet Gündüz, “1526 Tarihli Tahrir Defterine Göre Antakya Ve Çevresindeki Türkçe Yer Adları Hakkında Bir Değerlendirme/Turkish Names of the Places in Antakya and Its Surroundings According to Tapu-Tahrir Register Book Dated 1526”, (Hatay: Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 5, S. 9 Ocak 2014), s. 141-60; Enver Çakar, The Waqfs of Antioch in the 16th Century (According to Awqaf Register Dated 1550) / 16. Yüzyılda Antakya Vakıfları (1550 Tarihli Evkaf Defterine Göre), (Vakıflar Dergisi, 2015), S. 43.

¹² Mustafa Öztürk, “XVIII. Yüzyılda Antakya Ve Çevresinde Eşkiyalık Olayları”, (Ankara: Belleten 54, S.

Yakınçağ Anabilim Dalında Hazırlanan Çalışmaların Genel Değerlendirmesi

Yakınçağ alanında hazırlanan ve Dergipark'ta yayınlanan bilimsel çalışmalar toplamda 9 adettir. Bu alanda hazırlanan çalışmalarda kaynak olarak; arşiv belgeleri, Şer'iyeye sicilleri, Avârız-Hâne defterleri, Cizye tahrirleri kullanılmıştır. Bu bağlamda Antakya nahiyesi hakkında sosyo-ekonomik gelişmeler hakkında bilgiler toplanmıştır. Örnek olarak; Antakya'nın sosyo-ekonomik yapısı, Müslüman ve Gayrimüslim cemaatler, İslam harici dini inanışlara ve nüfus bilgileri hakkında bilgilere ulaşılmıştır. Bunların dışında eşkiyalık faaliyetleri gibi toplumu ilgilendiren önemli meseleler hakkında da bilgiler verilmiştir¹². Genel olarak değerlendirildiğinde Yakınçağ alanında ana kaynak bakımından yelpaze geniş tutulmuş denilebilir. Ancak tabii ki konu bakımından çok daha fazla bilginin, bu belgelerin çevrilmesi ile alana katkıda bulunacağı açıktır.

Cumhuriyet Tarihi Anabilim Dalında Hazırlanan Çalışmaların Genel Değerlendirmesi

Cumhuriyet Tarihi alanında Dergipark'ta toplamda 38 makale mevcuttur. Bu alanda diğer alanlara kıyasla oldukça fazla yayın yer almaktadır. Ayrıca çalışmaların dağılımına bakıldığında çok geniş ve farklı konular ele

211, Aralık 1990), s. 963-92; Ahmet Çaparlar-Yahya Avcı, “1828-1829 Osmanlı-Rus Harbi'nde Antakya Kazası'nın Katkıları”, (Hatay: Bellek Uluslararası Tarih Ve Kültür Araştırmaları Dergisi 2, S. 1, Haziran 2020), s. 36-54; Haydar Çoruh, “Cizye Tahrirlerine Göre Antakya'da Gayrimüslim Cemaatler”, (Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi 5, S. 1, Mart 2020), s. 74-124; Feride Güler, Kuruluşundan XVIII. Yüzyıla Kadar Antakya İle Çevresinin Tarihi Ve Ticareti'ne Genel Bir Bakış, (Dünya Multidisipliner Araştırmalar Dergisi, 6 (Prof. Dr. Durmuş Ali Aslan Özel Sayısı), 2023), s. 158-174; Selahattin Tozlu, “Osmanlı Arşiv Belgelerinde Antakya Ve İskenderun Nusayrileri 19. Yüzyıl”, (Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, 54, Ocak 2013), s. 79-110; İsmail Hakkı Üzümlü-Özgür Kazıcı, “Ayıntab, Antakya Kazaları Ve Çevresi Hakkında Hüseyin Kazım Kadri'nin Halep Valiliği Döneminde Dâhiliye Nezareti'ne Gönderdiği Rapor”, (Hatay: Bellek Uluslararası Tarih Ve Kültür Araştırmaları Dergisi, 3, S. 1, Haziran 2021), s. 32-45; Enver Çakar, “17. Yüzyılın İkinci Yarısında Antakya Kazasında İskân Ve Nüfus (1678/1089 Tarihli Avârız-Hâne Defterine Göre)”, (Ankara: Belleten 68, S. 252, Ağustos 2004), s. 431-60; Ömer Önal-Işıl Işık Bostancı, “Şer'iyeye Sicillerine Göre Antakya'da Ailenin Sosyo-Ekonomik Yapısı (19. Yüzyılın Sonlarından 20. Yüzyılın Başlarına Kadar)”, (Hatay: Bellek Uluslararası Tarih Ve Kültür Araştırmaları Dergisi 4, S. 1, Haziran 2022), s. 76-91; Adem Kara, “Antakya Ve Çevresi Hakkında Yapılan Çalışmalar”, (Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, S. 6, Eylül 2005), s. 733-52.

alınmaya çalışılmıştır. Bazı konular genel, bazıları ise oldukça spesifik seçilmiştir. Çalışmaların merkezi Atatürk ve Hatay üzerine, hatta bu başlıklı bir çalışma bile mevcuttur. Bunlara ilaveten Hatay'ın anavatanına dahil olma sürecinde döneme tanıklık eden önemli şahsiyetlerin anıları ve Atatürk'ün Hatay politikalarını ele alan çalışmalar gibi yayınlar da mevcuttur. İskenderun'da ele alınmış ve İskenderun Sancağı adı altında çalışmalar da yapılmıştır. Hatay'da yaşanan Ermeni olaylarında Fransa'nın nasıl bir etkisi olduğuna değinen farklı bir çalışma da vardır. Ulusal ve uluslararası platformlarda, gazetelerde Hatay meselesinin nasıl ele alındığıyla ilgili bilgiler veren çalışmalar da mevcuttur. Yine farklı ülkelerden bazılarının diplomatik belgelerinde Hatay meselesinin yansımaları ele alınmış. Örneğin; Musul, Meksika, Fransa, Suriye gibi devletlerin belgeleri incelenmiş. Bunlara ek olarak Hatay'ın devlet olduktan sonra Türkiye Cumhuriyeti ile olan münasebetleri incelenmiştir. Siyasi tarihin dışında Hatay ili sınırları içerisinde yapılan zeytincilik faaliyetlerinin tarihi, şehirde yürütülen istihbarat faaliyetleri hakkında bilgiler, Etnografik belgeler ışığında Hatay, Abdurrahman Melek'in faaliyetleri ve dönemin gazetelerindeki yazılarının değerlendirilmesi gibi daha özel konularda seçilmiş. Ayrıca dönemin önemli bazı isimleri üzerine daha detaylı bilgiler veren spesifik yayınlar da mevcuttur¹³.

Genel olarak Cumhuriyet tarihi alanında Hatay araştırmaları yayın ortalaması 38 ile diğer anabilim dallarına kıyasla iyi bir seviyededir. Ayrıca çalışmaların çok çeşitli ve farklı konu başlıkları ile ele alınması alana

çok büyük katkı sağlamaktadır. Dergipark dışında hazırlanan kitaplar, kitapta bölümler, kongre bildirileri, müstakil kongreler, projeler, vs. bu çalışmaların üzerine eklenince bu alanda Hatay özelinde iyi derecede araştırmalar yapıldığı rahatlıkla söylenebilmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Hatay/Antakya Anadolu'nun en kadim kentleri arasında yer almaktadır. Sahip olduğu stratejik konumu hem Akdeniz'e hem de Ortadoğu'ya sınırının olması gibi özellikleri tarih boyunca dikkatleri üzerine çekmesinde etkili olmuştur. Bu sebeple pek çok medeniyet bu şehre hâkim olmak istemiş bu uğurda mücadelelere girmiştir. Şehrin bu özelliği sık sık el değiştirmesine de sebebiyet vermiştir. Bu durum Antakya'da farklı din ve medeniyetlerin bu kentin hafızasına somut ve somut olmayan kültürel mirasına büyük değer katmışlardır. Hatay/Antakya bu özelliğini hem yerin altındaki hem de yerin üzerindeki tarihi eserleri ile günümüze kadar getirebilmeyi başarabilmiştir.

Çalışmada bu kadim kent hakkında tarih anabilim dalı kapsamında hazırlanmış olan bilimsel makalelerin bibliyometrik analizi hazırlandı. Dergipark'ta toplanmış olan bu makalelerin sayısı 2024 yılı itibarıyla toplamda 71 adettir. Bu makaleler 5 anabilim dalına ayrıldığında en fazla çalışmanın 38 adet ile Cumhuriyet Tarihi Anabilim dalında hazırlandığı görülmektedir. En az çalışma ise 2 adet ile Eskiçağ Anabilim dalında yer almaktadır. Yeniçağ Anabilim dalı ise 3 adet makale ile onu takip etmektedir. Aslında genel itibarıyla böylesine önemli ve tarihi MÖ

¹³ Bekir Tünay, "Atatürk ve Hatay", (Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi 2, S. 5, Mart 1986), s. 449-62; Mesut Çapa, "Hatay Mücadelesine Katılanların Anıları", (Atatürk Yolu Dergisi 16, S. 62, Mart 2018); Hasan Ateş, "Osmanlı'dan Günümüze Antakya Ve Yakın Çevresinde Zeytincilik Faaliyetleri", (Bengi Dünya Yörük-Türkmen Araştırmaları Dergisi, 2022), S. 2, s. 43-76; Yusuf Sarınoy, "Atatürk'ün Hatay Politikası II (1938-1939)", (Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi 12, S. 35, Temmuz 1996), s. 407-54; Yusuf Sarınoy, "Atatürk'ün Hatay Politikası I (1936 -1938)", (Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi 12, S. 34, Mart 1996), s. 3-65; Keskin, Ö. A, "Hatay Sorunu Ve İbrahim Şükrü Sökmensüer'in Faaliyetleri", (Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8(2), 2018), s. 577-592; Müzehher Yamaç, "Atatürk Döneminin Son Kazanımı İskenderun Sancağı - Hatay", (Gazi Akademik Bakış, 17, S. 33, Aralık 2023), s. 21-44; Tarık Saygı, "Lozan Antlaşması'nda Musul Sorunu Ve Hatay Meselesi", (Yalova Sosyal Bilimler Dergisi 5, S. 10, Mart 2016), s. 157-74; Esin Dayı, "Hatay Devleti Ve Hatay'ın Anavatan'a Katılması", (Erzurum: Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, 9(19), 2010); Ahmet Geçer, "Hatay Ermeni Olaylarında Fransa'nın Rolüne Dair Birkaç Belge", (Türklük Bilimi Araştırmaları, S. 35, 2014), ss. 151-64; Resul Yavuz, "Hatay Sorununun Uluslararası Platforma Taşınması Ve Türk Basınındaki Yansımaları", (Uluslararası İlişkiler Ve Diplomasi 1, S. 1,

Kasım 2018), s. 1-30; Turan Esin Tüylü, "Ulus Ve Cumhuriyet Gazetelerine Göre Hatay Sorunu Ve Hatay'ın Anavatanına Bağlanması", (Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi 2, S. 1, Mart 2017), s. 284-312; Meral Kuzgun, "Kilis Günlük Halk Gazetesi'nde Hatay Meselesinin Ele Alınışı", (Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 29(2), 2019), s. 409-423; Hamit Pehlivanlı, "Atatürk Dönemi Milli Emniyet Hizmetleri Teşkilâtı İstihbarat Raporlarında Hatay Meselesi", (Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi 14, S. 40, Eylül 1997), s. 160-205; Ceyda Tuna Kocaoğlu, "The Times Gazetesine Göre Hatay (Sancak) Sorunu (1936-1939)", (Uluslararası İlişkiler Ve Diplomasi 2, S. 2, Şubat 2020), s. 44-54; Mustafa Abdullah Kündeyi, "Dr. Abdurrahman Melek'in Hatay Devleti Başbakanlığı Dönemi İcraatları", (Stratejik Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4, S. 3, Kasım 2020), s. 453-68.

300'lü yıllara kadar dayanan bir kentin bilimsel makale sayısı olarak 71 rakamında kalması oldukça azdır. Tabii ki Dergipark'ın dışında bilimsel çalışmalar da mevcuttur ancak yine de makale bazında bu rakamların oldukça az olduğu gerçeğini değiştirmemektedir. Cumhuriyet Tarihi ve Yakınçağ Tarihi Anabilim dallarında konu çeşitliliği göze çarparken Ortaçağ Anabilim dalında ağırlık Haçlılar dönemine verilmiş. Bu bağlamda bu alan için Haçlılar dışında da şehir tarihi hakkında hazırlanacak çalışmalara ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Tabii ki bu da Haçlılar konusu her yönüyle yeterince çalışıldığı anlamına da gelmemelidir. Yeni belgeler, yeni çeviriler, bulunabilecek birinci elden kaynaklar, sikkeler, kitabeler ışığında Haçlılar dönemi ile ilgili yeni çalışmalar da yapılması muhtemeldir. Alana da büyük katkı sağlayacaktır. Konu ile ilgili olumlu bir gelişme de yayınlanan makalelerin dizin grubunun çok geniş alanlarda taranabilecek saygın indekslerde olmasıdır. Bu durum Hatay/Antakya çalışmalarının çok fazla sayıda araştırmacıya ve okura ulaşabildiğini göstermektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde Hatay/Antakya temalı makale çalışmalarının çok az sayıda olduğu rahatlıkla söylenebilir. Neredeyse tüm anabilim dallarında bu alanda ciddi derecede çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Bibliyometrik analiz yöntemleri kullanılarak hazırlanmış olan bu çalışmanın amacı da bundan sonraki süreçte bu alanda çalışma yapmak isteyen araştırmacılara rehberlik etmesi, ışık tutması ve eksik olan alanlarda tekrara düşmeden alanda bir eksikliği dolduracak cinsten yayınların üretilmesine yardımcı olmasıdır. Bu tarz çalışmalar bu alandaki araştırmacılara da oldukça ciddi zaman kazandırmaktadır. Makale sayıları bu alanda yapılmış olan çalışmaların niteliğini belirlemez, eğer çok sayıda makale yazılmış olsaydı yine de rakama göre bu alanda yeterli sayıda çalışma vardır, çalışılacak konu kalmamıştır gibi bir çıkarımda bulunulamazdı. Ancak konuya yönelen, konuyu merak edip araştıran, konuyu gündemde tutan araştırmacıların sayısının da görülmesi açısından da bu tarz çalışmalar oldukça önem arz etmektedir.

Kaynaklar

- Abdurrahmanoğlu, Asiye. "Latin Doğu'da Kadın İktidarına İlk Teşebbüs: Antakya Prensesi Alice". *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi* 2, S. 1 (Haziran 2019): s. 109-20.
- Akbulut, Melek. "Antakya Kuşatmasına Kadar Çukurova'da Ermeniler". *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* (73), s.97-106. <https://doi.org/10.54614/JTRI.2022.4567>.
- Akdeniz, Sedat. "Atatürk Dönemi Türkiye-Suriye İlişkileri Ve Hatay Sorunu" (1920-1938). *Asia Minor Studies*, 7(1), 2019, s. 158-183. <https://doi.org/10.17067/asm.455978>.
- Altan, Ebru. "Renaud De Chatillon: Antakya Prinkepsi (1153-1160), Maverayı Ürdün Senyörü (1177-1187)". *Tarih Dergisi*, S. 55 (Kasım 2013): s.1-30.
- Atabey, Figen. "Hatay Sorunu'nun Çözümünün İkinci Dünya Savaşı Öncesi Avrupa'daki Siyasal Gelişmeler Işığında Değerlendirilmesi". *Belgi Dergisi* 2, S. 20 (Temmuz 2020): s. 2579-94, <https://doi.org/10.33431/belgi.712105>.

- Ateş, Hasan. "Osmanlı'dan Günümüze Antakya Ve Yakın Çevresinde Zeytincilik Faaliyetleri". *Bengi Dünya Yörük-Türkmen Araştırmaları Dergisi*, S. 2 (Eylül 2022): s. 43-76.
- Aydın, Mithat ve Akseki, Cengiz. "Türk Ulusal Basımına Göre 1938'de Hatay Ve Atatürk'ün Ölümünün Hatay'daki Yansıması". *Belgi Dergisi* 2, S. 15 (Ocak 2018): s. 656-79.
- Bahadır, Gürhan. "Farklı Medeniyetlerin Ve Kültürlerin Bir Arada Yaşamalarına Örnek Olarak Antakya". *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(38), 2011, s. 397-422.
- Bahadır, Gürhan. "II. Bohemund döneminde Antakya Haçlı Prensligi (M.S. 1126-1130)". *Tarih Araştırmaları Dergisi* 33, S. 56 (Ekim 2014): s. 89-110. https://doi.org/10.1501/Tarar_0000000582.
- Bahadır, Gürhan. "Kuruluşundan IV. Yüzyıl'a Kadar Antakya/Antioch From The Foundation To The Fourth Century". *Hatay: Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 7, S. 13 (Mart 2014): s.349-72.
- Bakır, Abdülhalik. "Yakut El-Hamevi'nin Antakya Şehri İle İlgili Naklettiği Bilgilerin Değerlendirilmesi". *Elazığ: Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Dergisi* 7, S. 1 (Aralık 2010): s. 1-18.
- Bolat, Mahmut. "Mustafa Kemal Paşa'nın Yıldırım Ordular Grup Komutanlığı Sırasında Mondros Mütarekesi Ve Sonrası Oluşan Duruma Tepkisi Ve Hatay'a Yönelik Faaliyetleri". *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi* 18, S.- (Aralık 2018): s. 73-102.
- Çakar, Enver. "17. Yüzyılın İkinci Yarısında Antakya Kazasında İskân Ve Nüfus (1678/1089 Tarihli Avârız-Hâne Defterine Göre)". *Ankara: Belleten* 68, S. 252 (Ağustos 2004): s. 431-60. <https://doi.org/10.37879/belleten.2004.431>.
- Çakar, Enver. "The Waqfs of Antioch in the 16th Century (According to Awqaf Register Dated 1550) / 16. Yüzyılda Antakya Vakıfları (1550 Tarihli Evkaf Defterine Göre)". *Vakıflar Dergisi* (43), 2015, <https://doi.org/10.16971/vd.78142>.
- Çapa, Mesut. "Hatay Mücadelesine Katılanların Anıları". *Atatürk Yolu Dergisi* 16, S. 62 (Mart 2018), https://doi.org/10.1501/Tite_0000000492.
- Çaparlar, Ahmet ve Avcı Yahya. "1828-1829 Osmanlı-Rus Harbi'nde Antakya Kazası'nın Katkıları". *Hatay: Bellek Uluslararası Tarih Ve Kültür Araştırmaları Dergisi* 2, S. 1 (Haziran 2020): s. 36-54.
- Çeçen, Salih, ve Yıldırım, Nurgül. "Hatay Arkeoloji Müzesinden Eski Asurca Bir Vekil Belirleme Tutanağı". *Archivum Anatolicum-Anadolu Arşivleri*, 16, S. 2 (Aralık 2022): s. 305-11, <https://doi.org/10.46931/aran.1123719>.
- Çelebi, Mevlüt. "Hatay'ın Türkiye'ye İltihakı Sürecinde İtalya'nın Tepkisi". *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi* 36, S.101 (Mayıs 2020): s.139-62. <https://doi.org/10.33419/aamd.732756>.
- Çelik, Mehmet Yusuf. "Antakya-Halep Çevresinde Veba Salgınları Ve Sosyo-Ekonomik Hayata Etkileri (XIV-XV. Yüzyıllar)". *Hatay: Bellek Uluslararası Tarih Ve Kültür Araştırmaları Dergisi* 3, Şubat (Şubat 2021): s. 15-30. <https://doi.org/10.52735/bellek.865060>.

- Çoruh, Haydar. "Cizye Tahrirlerine Göre Antakya'da Gayrimüslim Cemaatler". Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi 5, S. 1 (Mart 2020): s. 74-124. <https://doi.org/10.24186/vakanuvis.670216>.
- Dağıstan, Adil ve Sofuoğlu, Adnan. "Arşiv Belgeleri Işığında Sancak (Hatay)'ın Bağımsızlık Sürecinin İlk Aşaması Ve Türkiye". Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi 21, S. 61 (Mart 2020): s.1-46.
- Dağıstan, Adil ve Sofuoğlu, Adnan. "Belgeler Işığında Bağımsız Hatay Devleti'nin Kuruluşu Ve Türkiye". Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi 21, S. 62 (Temmuz 2005): s. 423-52.
- Dayı, Esin. "Hatay Devleti Ve Hatay'ın Anavatan'a Katılması", Erzurum: Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, 2010, 9(19).
- Demiriz, Yıldız. "Antakya Prensi I. Bohemond'un Canosa'daki Mezar Şapelinde Ve Kapısında İslam Sanatı Etkileri". Sanat Tarihi Yıllığı, S. 6 (Ocak 1976): s.165-80.
- Diodato, V. P. "Dictionary of Bibliometrics". The Hawthorne Press, Portland 1994.
- Eraslan, Cezmi. "Understanding of Atatürk's Foreign Policy: Peace at Home, Peace in the World and Accession of Hatay to Turkey". Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi 17, sy. 49 (Mart 2001): 91-106.
- Ersan, Mehmet. "Rupenliler Dönemi'nde Kilikya Ermeni Krallığı İle Antakya Haçlı Princepsliği'nin Çukurova'da Hâkimiyet Mücadelesi". Tarih İncelemeleri Dergisi 13, S. 1 (Haziran 1998): s. 83-95.
- Geçer, Ahmet. "Hatay Ermeni Olaylarında Fransa'nın Rolüne Dair Birkaç Belge", Türklük Bilimi Araştırmaları, S. 35, 2014, s. 151-64, doi:10.17133/tba.64283.
- Genç, Özlem ve Korunur Harun. "Antakya'nın Haçlılar Tarafından Ele Geçirilişi". Studies of The Ottoman Domain (Osmanlı Hakimiyet Sahası Çalışmaları) 6, S. 10 (Şubat 2016): s. 60-83.
- Güler, Feride. "Kuruluşundan XVIII. Yüzyıla Kadar Antakya İle Çevresinin Tarihi Ve Ticareti'ne Genel Bir Bakış". Dünya Multidisipliner Araştırmalar Dergisi, 6 (Prof. Dr. Durmuş Ali Aslan Özel Sayısı), 2023, s. 158-174.
- Gündüz, Ahmet. "1526 Tarihli Tahrir Defterine Göre Antakya Ve Çevresindeki Türkçe Yer Adları Hakkında Bir Değerlendirme/Turkish Names of the Places in Antakya and Its Surroundings According to Tapu-Tahrir Register Book Dated 1526". Hatay: Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 5, S. 9 (Ocak 2014): s. 141-60.
- Gündüz, Ahmet ve Gülcü Erdoğdu. "XVI. Yüzyılda Antakya Nahiyesi (1526-1584)". Hatay: Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 6, S. 12 (Ocak 2014): s. 289-323.
- Güngör, Zeynep. "Ermenilerin Haçlılara Yardımları: Antakya İki Kız Kardeş Kulesi Muhafızı Firuz Örneği (Haziran 1098)". Ortaçağ Araştırmaları Dergisi 1, S. 1 (Aralık 2018): s. 85-91.
- İnce, Fatma. "Doğu Akdeniz'de Bizans-Haçlı Çatışması (Antakya Örneği)". Malatya: İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 11(1), (2022), s.196-210. <https://doi.org/10.54282/inijoss.929123>.
- İstek, Emrah. "Seyyahların Gözüyle Antakya Şehri (10. - 19. Yüzyıllar Arası)". Denizli: Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S. 40 (Haziran 2020): s.227-46. <https://doi.org/10.30794/pausbed.689549>.
- Kahraman, Mustafa. "İstanbul Üniversitesi Coğrafya Dergisi'nin Bibliyometrik Analizi". İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Dergisi, (44) İstanbul 2022, s. 207-218.
- Kara, Adem. "A New Document Concerning The Integration Of Hatay". International Journal of Social Inquiry, 10(2), 2017, s. 117-134.
- Kara, Adem. "Antakya Ve Çevresi Hakkında Yapılan Çalışmalar". Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, S. 6 (Eylül 2005): s. 733-52.
- Keskin, Ömer Ali. "Hatay Sorunu Ve İbrahim Şükrü Sökmensür'in Faaliyetleri, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8(2), 2018, s. 577-592.
- Kıyılı Deniz, Rahime. "Üçüncü Haçlı Seferi Sırasında Antakya Haçlı Prenslığı (1189- 1192)". Hatay: Bellek Uluslararası Tarih Ve Kültür Araştırmaları Dergisi 2, S. 1 (Haziran 2020): s. 1-22.
- Kocaoğlu, Ceyda Tuna. "The Times Gazetesine Göre Hatay (Sancak) Sorunu (1936- 1939)". Uluslararası İlişkiler Ve Diplomasi 2, S. 2 (Şubat 2020): s. 44-54.
- Koçuk, İsmail. "Antakya Haçlı Princepsliği Tarihi Kuruluş Devri (1098-1112)", Tarih Araştırmaları Dergisi 38, S. 66 (Eylül 2019): s.595-99. <https://doi.org/10.35239/tariharastirmalari.493573>.
- Korunur, Harun. "Bizans İmparatoru II. Nikephoros Phokas Ve Doğu Seferleri (Kilikya, Antakya, Halep)". Mevzu – Sosyal Bilimler Dergisi 10 (Eylül 2023), s. 29-45. <https://doi.org/10.56720/mevzu.1291903>.
- Kuzgun, Meral. "Kilis Günlük Halk Gazetesi'nde Hatay Meselesinin Ele Alınışı". Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2019, 29(2), s. 409-423. <https://doi.org/10.18069/firatsbed.512954>.
- Kündeyi, Mustafa Abdullah. "Dr. Abdurrahman Melek'in Hatay Devleti Başbakanlığı Dönemi İcraatları". Stratejik Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi 4, S. 3 (Kasım 2020): s. 453-68, <https://doi.org/10.30692/sisad.452051>.
- Kündeyi, Mustafa Abdullah. "Hatay Devleti Başbakanı Doktor Abdurrahman Melek'in Yeni Mecmua'daki Yazıları Üzerine". Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi 34, S. 98 (Kasım 2018): s. 281-310.
- Ocak, Ahmet. "Türk Hâkimiyetine Geçiş Sürecinde Antakya Ve Çevresinde Bulunan İslam Harici Dinî Cemaatler". Konya: Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Dergisi, S. 10 (Temmuz 2019): s. 1-20.
- Önal, Ömer ve Bostancı, Işıl Işık. "Şer'iyye Sicillerine Göre Antakya'da Ailenin Sosyo- Ekonomik Yapısı (19. Yüzyılın Sonlarından 20. Yüzyılın Başlarına Kadar)". Hatay: Bellek Uluslararası Tarih Ve Kültür Araştırmaları Dergisi 4, S. 1 (Haziran 2022): s. 76-91. <https://doi.org/10.52735/bellek.1131317>.

- Özkaya Duman, Olcay ve Payaslı, Volkan. "Hatay Mücadelesinde Siyasi-Entelektüel Bir Portre Ve Risalesi: Ahmet Sırrı Hocaoglu – Zindan Bekçileri Yahut Hortlayan Ali Kemal". *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi* 15, S. 31 (Aralık 2015): s. 269-87.
- Özkaya, Olcay. *Etnografik Belgeler Üzerinden Tarihte Bir Kent Ve Dönemin İzini Sürmek* (20. Asrın İlk Yarısında Antakya). Hatay: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19(49), 2022, s. 421-442.
- Özkaya, Olcay ve Payaslı, Volkan. "Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşiv Belgelerine Göre Hatay Meselesinin Cenevre'ye Taşınması Ve Çözümlemesi (1936-1939)". *Gazi Akademik Bakış* 17, S. 33 (Aralık 2023): s. 1-20. <https://doi.org/10.19060/gav.1405643>.
- Öztürk, Mustafa. "XVIII. Yüzyılda Antakya Ve Çevresinde Eşkiyalık Olayları". *Ankara: Belleten* 54, S. 211 (Aralık 1990): s. 963-92.
- Öztürk, Oğuzhan – Gürler Gökhan. *Bir Literatür İncelemesi Aracı Olarak Bibliyometrik Analiz*. Ankara: Nobel Bilimsel Eserler Yayınevi, 2021.
- Pehlivanlı, Hamit. "Atatürk Dönemi Milli Emniyet Hizmetleri Teşkilatı İstihbarat Raporlarında Hatay Meselesi". *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi* 14, S. 40 (Eylül 1997): s. 160-205.
- Pehlivanlı, Hamit. "Türkiye Cumhuriyeti İle Hatay Devleti'nin İktisadi İlişkileri (2 Eylül 1938-29 Haziran 1939)". *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi* 38, S. 105 (Mayıs 2022): s. 137-78. <https://doi.org/10.33419/aamd.1114116>.
- Polat Z.A., Saraçoğlu A., Duman H. "Harita Dergisinin Bibliyometrik Analizi". *Social Science Development Journal*, 27, 2019, s. 179-191.
- Pritchard, A. "Statistical Bibliography or Bibliometrics?". *Journal of Documentation*, 25, 1969, s. 348-349. DOI: 10.4236/ijg.2016.71006.
- Sahillioğlu, Halil. "Antakya". C. III, İstanbul: DİA, 1991, s. 228-232.
- Sarınay, Yusuf. "Atatürk'ün Hatay Politikası I (1936 - 1938)". *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi* 12, S. 34 (Mart 1996): s. 3-65.
- Sarınay, Yusuf. "Atatürk'ün Hatay Politikası II (1938-1939)". *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi* 12, S. 35 (Temmuz 1996): s. 407-54.
- Saygı, Tarık. "Lozan Antlaşması'nda Musul Sorunu Ve Hatay Meselesi". *Yalova: Yalova Sosyal Bilimler Dergisi* 5, S. 10 (Mart 2016): s. 157-74. <https://doi.org/10.17828/yasbed.70620>.
- Soysal, İsmail. "Hatay Sorunu Ve Türk-Fransız Siyasal İlişkileri (1936-1939)". *Ankara: Belleten* 49, S. 193 (Nisan 1985): s. 79-110.
- Şahin, Burhan. "Türk Dış Politikasında Hatay Meselesi 1936-1939". *Kastamonu: Kastamonu Education Journal*, 16(2), 2008, s. 607-614.
- Şavklı, Cengiz. "Demokrat Parti İktidarının Son Yılında Başbakan Adnan Menderes'in Adana, Mersin, Maraş Ve Hatay Ziyaretleri". *Türk Dünyası Araştırmaları* 119, S. 235 (Ağustos 2018): s. 205-32.
- Tozlu, Selahattin. "Osmanlı Arşiv Belgelerinde Antakya Ve İskenderun Nusayrileri 19. Yüzyıl". *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 54 (Ocak 2013), s. 79-110.
- Tünay, Bekir. "Atatürk ve Hatay". *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi* 2, S. 5 (Mart 1986): s. 449-62.
- Tüylü, Turan Esin. "Ulus Ve Cumhuriyet Gazetelerine Göre Hatay Sorunu Ve Hatay'ın Anavatana Bağlanması". *Vakanüvis - Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi* 2, S. 1 (Mart 2017): s. 284-312. <https://doi.org/10.24186/vakanuvis.303287>.
- Ural, Tülin - Özkaya Duman, Olcay - Oypın, Oğuz. "Tarihsel Reklamların Sosyo- Ekonomik Ve Kültürel Açından Yansıttıkları: 1938 Yılında Hatay Gazetesi'nde Yayımlanan Reklamların İçerik Analizi". *Journal of Mehmet Akif Ersoy University Economics and Administrative Sciences Faculty*, 6(3), 2019, s. 750-767. <https://doi.org/10.30798/makuiibf.579698>.
- Üzüm, İsmail Hakkı ve Kazıcı, Özgür. "Ayıntab, Antakya Kazaları Ve Çevresi Hakkında Hüseyin Kazım Kadri'nin Halep Valiliği Döneminde Dâhiliye Nezareti'ne Gönderdiği Rapor". *Hatay: Bellek Uluslararası Tarih Ve Kültür Araştırmaları Dergisi* 3, S. 1 (Haziran 2021): s. 32-45. <https://doi.org/10.52735/bellek.942851>.
- William Archbishop of Tyre. *A History of Deeds Done Beyond the Sea*, Translated; Emily Atwater Babcock and A.C Krey, New York: Columbia University Press, 1943.
- Yâkut El-Hamevî. *Mu'cemü'l-Buldân*. C. II, Beyrut: Dar-ı Sadr, 1995.
- Yakut, Kemal. "Arap Dünyasının Hatay Devleti'nin Kurulmasına Karşı Tavrı Ve Türk- Arap Muhâdeneti (Dostluk) Cemiyeti". *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi* 21, S. 62 (Temmuz 2005): s. 775-820.
- Yamaç, Müzehher. "Atatürk Döneminin Son Kazanımı İskenderun Sancağı - Hatay", *Gazi Akademik Bakış* 17, S. 33 (Aralık 2023): s. 21-44. <https://doi.org/10.19060/gav.1405646>.
- Yarar, Ayşe. "Meksika Diplomatik Belgelerinde Türkiye'nin Milletler Cemiyeti Üyeliği Ve Hatay Meselesi'nin Çözümü". *Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. Cumhuriyet'in 100. Yılı Özel Sayısı (Ekim 2023): s. 136-54.
- Yaşar, Şükran. IV.-VI. Yüzyıllarda Antakya Episkoposluk Bölgesindeki Mezhep Çatışmaları". *Akademik Matbuat*, 6(2), 2022, s. 194-200.
- Yavuz, Resul. "Hatay Sorununun Uluslararası Platforma Taşınması Ve Türk Basınındaki Yansımaları". *Uluslararası İlişkiler Ve Diplomasi* 1, S. 1 (Kasım 2018): s. 1-30.
- Yıldırım, Nurgül. "Çiviyazılı Kaynaklara Göre Patina Krallığı'ndan Unqi Krallığı'na Antakya Ve Amik Ovası'nın Tarihsel Süreci". *Ankara: Belleten* 80, S. 289 (Aralık 2016): s. 701-18. <https://doi.org/10.37879/belleten.2016.701>.
- Yılmaz, Murat. *Kütüphane ve Bilgibilimi Açısından Bibliyometrinin Önemi*. İstanbul: Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 1999.
- Yorulmaz, Şerife. "Fransız Manda Yönetimi Döneminde İskenderun Sancağı Hatay Nın Sosyo Ekonomik Ve Siyasal Durumuna İlişkin Bazı Kayıtlar 1918 1939".

Atatürk Yolu Dergisi 6, S. 22 (Şubat 1998),
https://doi.org/10.1501/Tite_0000000119.

Zor, Lokman. "Hatay'ın Anavatana Katılmasının Basında Ele Alınışı: Cumhuriyet Gazetesi Örneği".
Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 21(2), 2019, s. 409-418.
<https://doi.org/10.32709/akusosbil.545817>.

İNTERNET KAYNAKLARI

<https://dergipark.org.tr/tr/> (Erişim Tarihi: 25.06.2024).